

דיא רעדאקציע
אונד אדמיניסטראציע
בעפידעס זיד
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהן אויך דיא פרענווערעאציע
נעלדער צו וענדען זינד.
אינדער ארט
ווערען ביליגסט בערעכענט.

צייט יידישע צייטונג

דיא "צייט יידישע צייטונג"
ערישע יעדען
מאָנאָטאָ
אונד דאָנערסטאָג.
פרענווערעאציעס פרייזע:
נאָנעטליך 7 סל. — קר.
האלבֿיערליך 3 " 50
פֿערטעלֿיערליך 1 " 75

שנת תרמ"ג לפ"ק

Budapest, Montag 9. April 1883.

ב"ה בודאפעסט ב ניסן.

אללערלייא ניכטס.

דיא מענטשן זינד שאָן געוואָהנט, וועגן ניכט
אין גראָסער וועלסקרייע אין אויסזיכט שטעהט.
וועגן קיין אייזענבאָהן, אונגליק, קיין בראַנד געשייער.
וואַרייאַ פֿעלע צוגרונדע געהען, צו זאָגען: עס ניכט
ניכטס נייעס! אונד ווייל עבען יעצט קיין קריגע,
קיין בראַנד, קיין מאַסענשטאָר פֿאַר געמאַמען, מיכסען
ווי אַבער קלינגיקייטען, אַבער אַללערלייאַ
ניכטס בעריכטען, ווי מיכסען געשטעהען, דאָס
ווי פֿראָה זינד, וועגן ווי ניכטס צו בעריכטען האַ-
בען, וואָס סענזאציען אָדער אויפוועהען מאַכען קאָנג-
טע: דען רוק בל הוים, עס ווירד אללע טאָגע
שלעכטער אין דער וועלט.
דיא באַנדען דערוועגן דיא דיא הייזער אונד
איינזאָהנער אין דיא לופט שפּרענגען מאַכטען, ברוי-
טען זיך אימער וויטער אויס, שאָן האַבען דיא אין
רוסלאַנד אונד ענגלאַנד גראָסע פֿערוויסטונגען אַנ-
געריכטעט, אין בעלגיע אונד איטאליען פֿערווע-
געמאַכט, אונד נייערדינגס אין מאַרדו, דער הייפּט-
קאָסט פֿאַן שפּאַניע, אים קאָנגרעס, פּאַלאַסטע
איינע פֿראַגע געמאַכט דענוועלבען אין דיא לופט צו
שפּרענגען, דיא גרוקליכער ווייזע אָהנע שאַדען אַב-
געלופען אויט.

זאָוואָרל דיא הייזען פֿאַליציע, אַלס דיא
פֿעמער אונד אויך וואָהל דאָס פּובליקום, זינד אימ-
ער אויף דער זוכע נאָך דעם פֿעדרעכטען שפּאַנאָ,
אָדער נאָך דעם פֿינדעראַהן פֿאַן 1000 פֿל, אונד זאָ
קאָסט עס, דאָס קיין בלאַנען טענש מעהר
זיכער אויט, ניכט פֿיר שפּאַנאָ געהאַלטען צו ווער-
דען אונד אללערלייאַ סעקאָטורען צו לייזען, מאָן
האַט היער שאָן לייטע אויס אללען שטענדען איינ-
געשפּרעט, שניידער, קעלנער, אַוואָקאַטען אונד
אניערע, יעצט איז עס שאָן בעוועגען, דאָס
שפּאַנאָ אין ווייזע וואָר, אונד ווענדאָ בודאַפעסטער
פֿאַליציע דיא פֿאַטאַראַפּיאַ שפּאַנאָס אים 2-1
טאָגע פֿאַר דען נאָך ווען געשיקט העטטע, זאָ ווערע
ער פֿאַר דער ווענער פֿאַליציע שאָן איינגע-
פּאַנגען.

אין סטאַנסלייאַ אין גאַליציע, וואָ אַן דער
שטעלע קאָמיסאַריס אין אַנדערער דעפּאַרטער
געוועהלט וואָרדען, ערהעלט פֿראַפּעסאַר דרי ביי
לינסקא דאָס מאָדען, ווייל ער פֿאַן דער פֿאַליציע
פּאַרטייאַ אונד פֿאַן דען ווען דיא שטאַמען ער-
העלט, דער יידישע דרי, בוק אים לעמבערג האַט
אויס דיא יידישען שטימען פֿערשאַפּט, דאָרט וואָר
עס עבען, וואָ דער געפֿעלטע בריווע דעם גאָן
די שטען שרייבער נייע דען ווענער אַוואָקאַטען
עמפֿעהלען זאָללעט, ביי לינסקא מיכסע
אַבער ערקלערען, דאָס ער פֿאַן זיין אַן
אימער יודענפֿריינדליך זיך בענעה-
טען ווערדען, אונד דרי בוק אים דאָפֿיר גוט גע-
שטאָנען.

אַס אונגאַרישען רייכסטאָגע הייערשן שאָן וויט
מעהרערען וואַבען דיא פֿערהאַנדלונג אַבער דאָס
מיטטעלשולענעטיץ, דאָס הייסט דאָס געוועט אַבער
דיא לאַטיינישען גימנאַזיען אונד העארשולען, פֿעל
טהיערע צייט האַבען דיא לאַנדעספֿאַטער דאָרט
צוגעבראַכט, אַב מאָן גריכיש אונטערריכטען זאָלל
אָדער ניכט, ביא דעווען פֿערהאַנדלונגען האַט זיך
אין גאַטלאָוער דעפּאַרטער אויך אַבער דיא
מעשה בראַטיע, וואָ דיא אַרע תּורה ערצעהלט
ווייר, לוסטיג געמאַכט, ער זאָמט נעמליך, עס איז
דורך דיא וויססענשאַפֿט בעוועגען, דאָס דיא וועלט
פֿעלע מווענדע פֿאַן אַהרען ברויכטע, עהע זיא זאָ
געוואָרדען, וואָ דיא יעצט איז, ער וואָרדען פֿאַן

דעם גייסליכען גאַדאָשט צוריקגעוועזען, וועגן דער
בעטערעפֿענדע דעפּאַרטער געלעזען העטטע, וואָס
איינער דער גראָסען געלעהרטען אונד נאַטורפֿאַר-
שער אַבער הייערען שטאַפֿע געשריבען האַט, זאָ
ווערע ער זיכער פֿערשטומט, עהע ער ווייזע בע-
הייפּטונג אויסגעשראַבען העטטע, הייערע נאַטור-
פֿאַרשער וואָר הומבאַלד, וועלכער זאָמט: דיא איינ-
דער, הייבען, דיא ענישער, דיא בינגען אונד נאָך
אַנדערע פֿאַלקער האַבען דיא געשיכטע פֿאַן דער
וועלטשאַפֿונג אין זאָ אַלבערנער, דוממער ווייזע
אויפגעשריבען, דאָס מאָן דאָריבער לאַבען קאָנג:
ניר דיא מאָזאישע לעהרע (תּורת משה) ברוינגט דיא
ענטשטעהונגעשיכטע דער ערדע זאָ, וואָ דיא
וויססענשאַפֿט עס אַננעהמען מוס.

ביא דעם פֿאַראַנאָפֿען 9, דער פֿאַן דער רע-
ליגיאָנסלעהרע האַנדעלט, וואָרדען אין אַנטראָג
פּולסקיס אַנגעמאַמען, דאָס דער פֿאַרנעשלאַגענע
העליגיאָנסלעהרער ניר דאָן פֿאַס קולטוסמיכטער
צוריקגעוועזען ווערדען קאָנג, וועגן געגען דינגעל-
בעקענעוואָס פֿאַרליענט, דאָס בעווייזט, דאָס ער איינ-
זימטליך, אָדער געגען דען אונגאַרישען שטאַט
פֿינדליך געוויזען אויט.
דער פֿערטהיידיגער קאַרל אַטוואַש האַט וואָ
ווייר בערווייט געבראַכט האַבען, אים שטעללונג דער
עסלאַרער געפּאַנגענען אויף פֿרייען פֿוס אַנגענומען.
דער ערלע מאַנג מאַכטע גערנע, דאָס אַנזערע אַר-
מען אַנזשולד, איינעמערקערטען ברוידער דען פּוסח
אין אַהרען פּאַמיליען פֿיערן קאָנגטען, ווייר וויינען
פֿאַן נאַנצען הערצען, דאָס זיין געזיך פֿערהאַנג
פֿינדען מאַנג, דאָס דיא זאָ לאַנגע געקוועלטען אַר-
פּעכט דער פֿייהייט אויך אין פֿייהייט בענעהען
קאָנגטען.

פערשידענע נייאיקייטען.

דינע פֿאַרע בעשעפֿטיגט נאָך אימער אַנזערע
הייפּטשטעדישע פֿאַליציע אונד האַלט דאָס אַנזערע
פּובליקום אין אייפֿענינג, מאָן קאָנג עס ניכט פֿער-
זייען, דאָס דיא פֿאַליציע זאָ אינגעשיקט אונד
קאַפּלאַן ביא פֿערפֿאַלונג דעם שפּאַנאָ פֿאַרנע-
נאַנגען אויט, אונד אללע צייטונגען שייפּען אַבער
דיא פּעסטער פֿאַליציע אונד מאַכען זיך אַבער הייע-
זעלבע לוסטיג, באַלד הייסט עס דער שפּאַנאָ איז
אין אָפֿען, באַלד אויט ער ווערדען אין פּעכט געזע-
הען וואָרדען, איינעמער האַט שפּאַנאָ, וואָ אים
ווען מעלענראַפּערט ווירד, פֿאַללע 3 טאָגע אין ווען
זיך גאַנג נעמליך אונטערהאַלטען אונד אָפּענט-
ליכע פֿערגינגענעספּעטע דעם נאַכטס בעזוכט, עס
וואָר דער ווענער פֿאַליציע אייפֿאַללענער, אַבער
דינע זעלבע האַטטע אַס 2 טען אַפּריל נאָך קיינע מעל-
הונג פֿאַן פּעכט אַבער דען פֿעריבער, אויך ניכט
דיא פֿאַטאַראַפּיאַ, פֿאַלנליך קאָנגטע זיך שפּאַנאָ
גאַנג קעק אין ווען הערומטרייבען, אַלס מאָן הייער
אין פּעכט אויף דען געדאַנקען קאַס, עס איז דאָך
מאַנליך דאָס שפּאַנאָ נאָך ווען גערייזט זיא, וואָר
ער שאָן וועדער אויס ווען פֿערהאַנדלונגען, פֿאַר-
לייפּט זימען 3 פֿעדרעכטען אים קרייטאַלעביידע
אין אונטעררוכונגהאַפּט, עס זינד הייען: דער לייב-
הומאַר בערעין, פֿיטעלי אונד יאָוואָר, דיא לעמבע-
מערען צווייא האַבען אין דער נאַכט פֿאַס 28 טען
אויף דען 29 טען מערען ניכט צו הייען געשלאַפען,
אונד אַלס זיא דעם מאָנגענס נאָך הייען קאַסען,
האַטטען זיא זיך פֿאַס בלוט אַבערשאַפען, מאָן
פּאַנד 2 בלוטיגע מיכעל אים בעטטע, זיא זאָ-
טען צור אויסרעיע, דאָס בלוט שטאַמענראַפּיאַ,
דאָס זיא זיך דיא הויגער-אייגען געשינטען אונד

זיך דאַבייא פֿערוואַנדעט העטטען, ביידע זינד פֿער-
דעכטיגט, זיך אַן דעם מאָרדע דעם מאַילאַמא בע-
טהייליגט צו האַבען, — דער רעדאַקציען דער אונ-
גאַרישען צייטונג „בודאַפּעשט“ אויט אויס פֿינפֿקר-
בען איינע קאַרעשאַפֿונגען-קאַרטע מיט פֿאַלגענ-
דעם אינהאַלטע צוגעשטעלט וואָרדען: „גאַט האַט
עס מיר אים מרויטע איינגעגעבען, דען לאַנדעס-
אַבערריכטער מאַילאַמא צו מאָרדען אונד אַהם מיט
מייענע קאַמעראַדען אַללעם, וואָס ניר מאַנליך, צו
הייבען, גאַטט בעפֿאַהל מיר אויס דעם גרונדע דען
לאַנדעס-אַבערריכטער צו מאָרדען, ווייל זייט דעם
אויפֿטויבען דער מיט-עסלאַרער אַנגעלעגענהייט
אויך דיא גערעכטיגקייט אין אונגאַרן געמאַרדעט
וואָרדען, דאָס געלד, וועלכע ער פֿאַן דען ווען בע-
קאַסטען האַבען ווייר מיט אונס געקאַממען, אונד עס
וואָר גאַטטעס אַרפֿטראַג, דאָס וויר אַהם דאָס לעבען
געדעמען, מיך ווירד מאָן ניכט ערווישען, דען אין
האַבע געלד אונד פֿערשטאַנד, ש. פ.“ — דיא רע-
דאַקציען האַט הייערען שרייבען דער פֿאַליציע איי-
בערגעבען, עס האַט זיך וואָרדען געמאַנד מיט
דער רעדאַקציען איינען פּאַס געמאַכט, אויך דיא
קעטיקעמטער אַמיסעמטען האַבען, זיך עקעטע
ווייצע געמאַכט, איינעם זיא אין איינעם בלאַטע
שרייעבען, דיא מאָרדער מאַילאַמאס ווערען ווען גע-
וועזען, וועלכע דען לאַנדעס-אַבערריכטער דעס האַרב
אויס דער וועלט געשאַפּען, ווייל ער עבען אונבע-
שטעכליך וואָר, דיא הייטיגע צייטונג „נעמוזש“ בראַב-
טע דיא מעלדונג האַט דיא פֿערהאַפּטען אין
געשענדיגס אַבלענגטען אונד פֿאַלגענעם צו פֿאַר-
טאָקאַלל געגעבען האַבען: אַס אַבער, בעפֿאַר דער
מאַרד געשאַה, ליעס בערעין זיינע מיטהעלער איינ-
צעלן דורך דאָס טהאַר אין דען פּאַלאַסט אויך, פֿי-
טעלי אונד יאָוואָר פֿערשטעקטען זיך אים באַדעציט-
מער, ווערדען שפּאַנאָ אים סאַלאַן וואַרעמעט, פֿי-
טעלי אונד יאָוואָר האַטטען דיא אויסאַבען, ווען
פֿאַן מאַילאַט אין דעם מאָמענט, אַלס דערזעלבע
צו בעטטע געהען וואָללעט, צו אַבערפֿאַללען אונד
צו ערדראַכטעלע זאָ געשאַה עס אויך, קעאַנג פֿאַן
מאַילאַט, אַנגעפֿאַללע, וועהרטע זיך געפֿאַסיג אונד
היינע אויס היילע, דאָ שיקטע שפּאַנאָ דען לייב-
הומאַרען בערעין, דער זיך מיט אַהם אים סאַלאַן
בעפּאַנג, אין דאָס שלאַפֿעמער מיט דער ווייזונג
וויינען קאַמעראַדען צו היילע צו איילען, בערעין
געהאַרבעט, ליעף אין דאָס שלאַפֿעמער אונד פֿער-
שטאַפּטע מיט איינעם אַנדערעם ווינעם הערדן דען
מיר, דיא פֿערהאַפּטען מאָרדער געשטאַנדען
אויך, דאָ שפּאַנאָ אַן דער מאָרדהאַט ניכט טהע-
מיג אַנשהייל געקאַממען, זאָנדערן זיך לערנליך אויף
דיא ראַללע דעם אורהעבערס דעם פֿעריבערעכענס
בערשענקט האַבען, דאָס איז דאָס פּאַקטיש ערייכטע
רעזולטאַט; זעלבסטפֿערשטענדליך הענגט אַן ער-
פֿאַרשונג דער געהערען טהאַטאומשטענדע אונד איינ-
צעלהייטען דער מאָרד, מיט פֿאַן דעם ווייטערען
פֿערהייטען דער אונטערזוכונג אַב אונד אין דיא הייערען
בעציעהונג ווערע דיא פֿערהאַפּטונג שפּאַנאָס נאָך
אימער פֿאַן האָהער וויכטיגקייט, אַבצוואַר שפּאַנאָ,
וואָ אויס אַביגעס ערויכטליך, ניכט אַלס אויט-
מעלכאַרער העמער אַנזעוועהען איז, זאָ ווייט דיא
מיטטהיילונג דעם „נעמוזש“, אונד אַנדערען צייטונגען
וויססען גאַר ניכט דאַפֿאַן אונד בערווישען, דאָס
דיא פֿערהאַפּטען גאַר ניכט אים איינגעשטאַנדען
האַבען אונד אים פֿאַרשווערענדען ליינגען פֿער-
האַרען.

נאָיאַנע טרויער קונדע בונד
פֿיר אַבערראַבבינער שרייבער
זיל אים אַסמייכישען רייכטאַמטע היעלט דער

הגדה של פסח

יידיש-דייטש עם פירוש מהר"ם אלשיך בנרות הי עלילות אפרים, אמת ליעקב מדובנא, מפי"ש אברבנאל
 מיט פאכטפאלען בילדער, פון נעבונדען. . . 1.—
 דטאך דייטשע 15.—
 פער דוטצענד 1.20
 אונגארישע איבערזעצטע 20.—
 הגדה איינפאך 10.—
 פער דוטצענד 60.—
 פערזענדעט געגען איינזענדונג דעם בעפרא-
 געס, אָדער געגען נאכנאמע דא פערלאנג-בוכ-
 האנדלונג

מרדכי אפרים לעווים זאָהן

בודאפעסט, קניינאססע נוי 1.

אעטהערישע אלע

עסענצען, אעטהערס אונד קאלערס
 צור ערצינונג
 פאן אללען גייסטיגען געזענדיגען.

ליגערע, רום, שליוואוויץ, טרעבער
 אויף קאלטעס וועג אָדער אפפארטע,
 עמפיעלע דא פאכיק דעם

ארנאָרד וואַטעריך

בודאפעסט.

טאכאקאסע, וויס-א-וויס דעם אויף מעפער
 פערנער ווינעטשע, קאָרע אויף אלע צור וויי-
 פערעסעסעוונג נאָהענען ארטיקעל. ראָטע ווינפאר-
 בע, שילדע-פאריבע וויינבוקע, הויזענבראָנע נלי-
 צער, וויינפארטע, קלערונגס-וועג, עטע צור
 וויינפארטע.

נייא! וויינפערמעהרונגס-קאמפאזיציען

מאניפולאציע-בוכ אונד פרויקוראנטע נראטיס.

דיא נייעסמע ערפינדונג

אויס דאס נאך פראָפאָ-
 באַנאָד אויס אטעריקא ניי-
 פערעסעסעוונג עלאסטישע
 ברובבאָד פאן פאָלליע-
 צער, וואָוואָל פיר הערען
 אלס אויך פיר דאָסן אונד קינדער; ועלכעס אויס אָדער
 פערערן אויס ווינעס נומי קינסליך קאָנפיראָריס אונד
 דאָס דען צוועק, דאָס ועלכעס דא פערלאנגטעסען
 ברייכע אין קורצעסער צייט אין דיא נלייכע לאנגע ברינגט.
 פרייז: איינפאכע פאן 7-6 נולדען, דאָפערטע
 פאן 10-15 נולדען. פיר קינדער אויס דיא האַלפטע ביל-
 לינגער.

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist, Budapest, Franz-Deák-gasse.

וואָ קריינט מאן איין פיינעס כשר געוואנד?

ווער עס וויל האבען איין כשר געוואנד, זייט ער
 פאן בודאפעסט אָדער פאן לאנד, דער נעהע נור צו
 אדאלף ראָטה

דאָרט האָט ער אויסוואהל אָדער נאָטה. גענענא-
 בער דעם אָרצישען הייז שייט שאן דיא ראָטהשע
 פירמא הערויס. מאן פֿינדעט קליידער פֿיר נראָס אונד
 קליין. דיא פֿריווע זינד בילדיג, דיא שטאָפֿע פֿיין.
 פֿיר געלד ווירד מאן בעדיענט זעהר רעעל. אויך
 אָדער קריינט מאן אללעס שנעלל. בעשעלעס
 מאן זיך נאך מאַס געוואנד, זינד דיא שאַנסען
 שטאָפֿע ביא דער האַנד, טיך, פֿערווען, שעוויאַט
 אונד קלאָטה. א ל ר ע ס קריינט מאן ביא

אדאלף ראָטה

בודאפעסט, לאַנדשטראַסע, קאָרלסבאָרע וויז-א-
 וויס דעם אָרצישען קאָפֿערהויזע.

באשקער 500 מטרצ. 75 קילא 9.85% נולד. — (אללעס
 פער 3 מאָנאט)
 וויינער שלאכט פיעה מארקט. דער אויפ-
 טרייב אויף דעם וויינער שלאכט פיעה מארקט אס 2-טען
 די מי בעטרונג 3560 שטיק. דאסאן ווארען: 1983 אונגארישע
 906 פאליישע אונד 691 דייטשע, דיא פֿריווע שטעללען
 זיך פער 100 ק: אונגארישע מאס-אָבסען 50-61 נול.
 פאליישע 49-54.50 נול. דייטשע 50-61 נולדען.

לאָטשאַ ציעוונג פאָס 4. אפּריל.					
הערטמאנשטאדט	48	89	40	26	34
פראג	8	15	3	81	80
לעמבערג	17	60	70	14	54

מיט דער הייטיגען נוממער-זענ-
 דען וויר אללען אבאָנגענטען דערען פֿרענ-
 מעראַציען מיט 1-טען אפּריל צו ענדע וואר,
 וויא אויך דעניינען דיא נאָך מיט דער
 געלדזענדונג אויס ריקשטאנדע זינד איינע
 אנווייזונג אונד ערוועקען אויס געפֿעלליגע צו-
 זענדונג דעם בעטראַגעס.

פֿעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטער:
 יקותיא הלוי לעדערער.

קאנקורע

אין דער אויף ארטה געמינדע צו ענערש
 איזט דיא שמעללע איינעם שרייב, דער צוגלייך
 מלמד זיין זאָלל, פאן ריה אויף הבעיל צו בעועט-
 צען. יאָדערעסענדהאלט 200 נולדען נעכט פֿריווע
 וואָהננג, שחיטה אונד נעבענעמאָלומענטען, דער-
 וועגנע, ועלכער אין נומער בעל תפילה איזט, בע-
 קאָמט 250 נולדען. דער אבער אויף הלכה תוספת
 קינדער אויסערריכטען קאָנן, בעקאָמט 350 נולד.
 רעפֿעקטורענע מיסען צו איינעם פֿראַכעפֿאר-
 טראַג ערשיינען אונד מיט נומען צייניסען פאן
 אַנערקאָנטען ארטהאָראַקסען רבנים פֿערוועקען
 זיין, נור דעם אַקצעפּטירטען ווערדען דיא ריווע-
 קאָסען שהיליוויגע פֿערישטע. דערעניינע, וועל-
 כער דער דייטשען אונד אונגארישען שפראכע
 מעכטיג איזט, ווירד בעפֿאָצוגט. דיא אַפֿפֿערטע
 מיסען ביז פסח הבעיל אָדער געפֿערטיגטען פֿאר-
 שטאנד איינעווענדעט ווערדען.
 ענערש (באדישטאָציען) ביא קלויזענבורג
 וועבענדיגען, הישע צבי רענדעל, פֿרענעס.

קאנקורע

אין דער געמינדע דיסעל, ביא מאפאלעא,
 איזט דיא שמעללע איינעם מורה צדק, דער בעל
 תפילה וקרא שוחט וברך, זסקנר זיין מיס, צו בע-
 זעטען, דערזעלבע מיט מיט קביות והתיות פאן
 אַנערקאָנטען ארטהאָראַקסען ראבבינערן פֿערוועקען
 זיין, געהאלט 250 נולדען נעכט וואָהננג אונד 2
 קלאָפֿטער האָרלין. דיא שמעללע אויס ריה א י י ר
 הבעיל צו בעועטען, נור דעם אַקצעפּטירטען ווער-
 דען דיא שפּעזען ערזעטעט.
 דיאָק שימשון קאָרין
 פֿראַזעס.

ציקאַריען של פסח

אונטער אויפֿזיכט זר עהרזורדען דעם
 הערן ראבבי מאַרקוס שלעווינגער,
 זאָהן דעם זעל ראבבי צו באַזינג אונד פֿערפֿאָסער
 דעם מהולת המחננס. — פֿריוועלעטער אויף פֿער-
 לאנגען פֿראַנקאָ.

ערסטע אונג. משאָקאלאדע, סורדאָנאָט-
 אונד פֿיינעקאָפֿע-פֿאָביריק, בודאפעסט.

מצות איינפאקפאפיער

נאָך ביסענער ארמ. נראָסע 106 ביז 121 ענעטמע-
 טער, עקספּראַשטאָר אונד, דיק,
 100 באַנגע 5 נולדען
 פֿערשיקט געגען פֿאַראַיסענדונג דעם בעטראַגעס
 קארל לאָים פֿאָנער

פֿאַר איינע האַפֿעלעפֿעראַט, בודאפעסט, עליאַבעסשטאָט,

מוראטאָריאָם (צאהלונגסאויפֿשוב) פֿאַן דען גלייכ-
 געזען פֿערלאַנגטע, וואָס אויך דער עהרענדיגסטען
 פֿירמא בעוויליגט וואָרדע, אונד זינד דיא פֿערהאָנד-
 לונגען בערוויס זאָווייט געוועהען, דאָס דיא פֿירמא
 זיך באלד אָרדנען אונד איהרע געשעפֿטע ווייטער
 פֿירדען ווירד.

• (דרוק פֿעלער-בעריכטי-
 גונג) אין אונזערער לעטצעטע נוממער האָט זיך
 אין דרוקפֿעהלער איינגעשליכען, דער בייא דער
 רעוויזאָן צוואַר אויסגעבעסערט, יעדאָך דורך אונ-
 אכטזאָמקייט דעם זעטצערס אויס בלאַטטע געבלע-
 בען אויט, דאָס וואָרט „חתם“ וואָרדע נעמליך מיט
 איינעם „ם“ אַנשטאָט מיט איינעם „ת“ געזעטצט
 אונד אַנשטאָט „מייב“ זאָללעט עס „מיו“ הייסען.

פֿעלזונגען

וויינער קאָממונאַל לאָזע:
 ביא דער אס 2-טען אפּריל פֿאַרנעקאָממענע פֿער-
 לאָזונג דעם פֿרעמען-אנלעהען דער שטאָרט וויינ וואָרדען
 פֿאַלגענדע 12 סעריען געצאָנען, אונד צוואַר: סעריע 449
 2891 2775 2697 2583 2494 1936 1263 1103 1085 899
 אונד 2966. אויס דיעזען געצאָנענען סעריען פֿיעל דער
 הויפטערטע פֿער מיט 200,000 פֿל. אויף 2583 נוי 69,
 דער צווייטע פֿערטע פֿער מיט 30,000 פֿל. אויף 2583 נוי
 68, דער דריטטע פֿערטע פֿער מיט 10,000 פֿל. אויף 899
 נוי 24, פֿערטער געוואַנגען יע 1000 פֿל: 1103 נוי 5,
 2494 נוי 32, 2583 נוי 30, 2697 נוי 36 אונד 2891
 נוי 68, אונד ענדליך געוואַנגען יע 800 פֿל: 449
 נוי 65, 899 נוי 21, 1103 נוי 22, 2583 נוי 82,
 אונד נוי 84, 2697 נוי 8, 31 אונד נוי 13, 2775 נוי
 25 אונד נוי 80 אונד 2891 נוי 8 אונד נוי 13. אויף אלע
 אייביגען אין דען פֿערלאָשטען סעריען ענטהאַלענען, היער
 ניכט בעוואַנדערט אויסגעפֿהרשען געווינ-נומען פֿעללע
 דער קליינטע געווינ פֿאַן יע 180 פֿל.
 רודלפֿס-לאָזע:

ביא דער אס 2-טען אפּריל שטאַטעספֿערדענען פֿער-
 לאָזונג וואָרדען פֿאַלגענדע 48 סעריען געצאָנען, אונד
 צוואַר: סעריע 28 292 369 420 490 553 568 639 853 899
 892 1189 1293 1323 1449 1655 1608 1815 2787 3083
 3219 3443 3517 3575 3596 3884 אונד 3969. אויס
 דיעזען פֿערלאָשטען סעריען פֿיעל דער הויפטערטע פֿער מיט
 20,000 פֿל. אויף 16, דער צווייטע פֿערטע פֿער מיט
 4,000 פֿל. אויף 490 נוי 20, דער דריטטע פֿערטע
 פֿער מיט 1,500 פֿל. אויף 490 נוי 9; פֿערטער געוואַנגען
 יע 400 פֿל: 3443 נוי 13 אונד 3969 נוי 17; יע 200
 פֿל. געוואַנגען: 1655 נוי 9, 3083 נוי 35 אונד 3969
 נוי 32; יע 100 פֿל. געוואַנגען: 28 נוי 19, 369
 נוי 17 אונד נוי 24, 420 אונד 553 אונד 568 אונד 639
 אונד נוי 3, יע 50 פֿל. געוואַנגען: 899 נוי 9 אונד נוי
 21, 369 נוי 25, 892 נוי 28, 1293 נוי 48, 1323
 נוי 34, 1655 נוי 16, 1815 נוי 27, 3219 נוי 22,
 3575 נוי 15 אונד 3596 נוי 21 אונד ענדליך געוואַנגען-
 גען יע 30 פֿל: 28 נוי 8, 292 נוי 8 אונד נוי 48, 892
 נוי 3 אונד נוי 29, 892 נוי 7 אונד נוי 44, 1189
 נוי 23 אונד נוי 24, 1293 נוי 18, 23 אונד נוי 50, 28
 נוי 1323 נוי 8, 1365 נוי 34, 1449 נוי 21, 1655 נוי 2
 אונד נוי 6, 1815 נוי 19, 1815 נוי 19, 3083 נוי 3219
 נוי 48, 3443 נוי 22, 3517 נוי 1, 3596 נוי 19 אונד נוי
 32 אונד 3969 נוי 7. אויף אלע אייביגען אין דען פֿער-
 לאָזשען 28 סעריען ענטהאַלענען, היער ניכט בעוואַנדערט
 אויסגעפֿהרשען 1350 געווינ-נומען פֿעללע דער קליינטע
 געווינ פֿאַן יע 12 פֿל.

געשעפטסבעריכט

עסעטער פֿריווע.
 געטרייע-געשעפֿט. פֿאַן ווייזען וואָר
 געסעטען מעסיג צו מאַרקטע נעכטאכט. דער פֿערקויף וואָר
 שוואַך, 10000 מטרצער וואָרדען פֿעריקאָפֿט.
 ווייזען, טהייס-100 מטרצער, 814 קילא 10.75
 נולד. 100 מטרצער, 79.5 קילא 10.55 נולד. 1000 מטרצער, 78.7
 קילא 10.45 נולד. — 100 מטרצער, 79.5 קילא 10.10 נולד. —
 1000 מטרצער, 78.2 קילא 10.50 נולד. 100 מטרצער, 78.0
 קילא 10.10 נולד. 1000 מטרצער, 80.5 קילא 10.55 נולד. 100 מטרצער, 78-
 10.45 נולד. 1300 מטרצער, 79.5 קילא 10.20 נולד. 600 מטרצער,
 70 קילא 10.25 נולד. 100 מטרצער, 77 קילא 9.55 נולד.
 עסעטער באַדען 100 מטרצער, 77.8 קילא 10.40 נולדען.
 נאָרד-אונגאָרישע 100 מעטער-צער, 77.5 קילא 9.70 נולדען.
 100 מטרצער, 76.5 קילא 9.25 נוי 700 מטרצער, 18.5 קילא 10.25 נולד.

מען צו לאסען אונד דעמולבען איינע „נדבה“ צו פֿעראברייטן! איך פֿעראכטע זא דיעפֿער אונד זיטצע ניכט ווייטער ביזא איינעם מיטע מיט איהן. נען! — נון ענטפֿערנטע זיך דער ערשטע באַרוד-נער ווירקליך פֿאם מיטע ווינעס פֿירדיגען קאלענען. טאגס דארויף וואוסטע מאַרדען פֿאַרפֿאלל אויף דער בערלינער באַרודע אונד ניעמאנר וואַלדטע מעהר מיט דעם מאַנגע איין געשעפֿט אבשליעסען. דער זא טרילאָן איז. ווינען פֿאַסטער בעטטעלן געהען צו לאסען! דעם געוויסענלאָזען מענטשען בלייבט נור איינע וואהל: ענטוועדער ער ווירד ווינען ארמען פֿאַסטער אינס היזי נעהמען אָדער פֿאַן יעדעס גע-שעפֿטע אויף דער באַרודע אויסגעשלאָסען בלייבען אונד דעמנעמעס אויך זעלבסט אן דען בעטטעל-שטאב קאַממען! האַפֿענטליך ווירד ער דאם ערם-טע וועהרען. דאמט ביידען געהאַפֿען ווערדע: איהם אונד דעם פֿאַסטער!

איבער דיא בער דיגונג
 דעם געאָרדעטעם געמעלדעט: דער דאיהנעשיעדע-נע וואר אלס דער גראָסער וויכט ענגלאַנדיש און ערקאנטט. נאָן גלייכע האַטטע איינער אינווערע איז-ראַעליטען זען געווענעס ווערע איך זא האָהעם ריכ-טערליכעס אַמס אים שטאַטעס בענליטעט. נאָך נייע איין איראעליטע זאָלך אַלגעמיינעס פֿעריטויען גענאַסען. אלס סיר געאַרדע יעסעטע, וועסחאלב אויך זעמטליכע האָהע בעאטטע דער געריכטשאַפֿע דעם ליכענענע פֿאַליטען אינד לעבשאַפֿט בעדווי-ערטען. דאם ווענען דעם פֿורם-פֿעסטעס קיין איז-געטליכער צום „הספֿד“ אס גראַבע שטאַטפֿאַנד. אים יעדאָך אים ווהמע אונד צו ערדע דעם ווענענעס דאס פֿעריינעטע דיעזעס גראָסען מאַנגעס נעהה-רעד צו שידדען. היעלט דער אַבער-אבבניער פֿאַן לאַנדאָן הערר הערמאן אַדלער ניי אין דער צענטראַל-טעאָאָג אַיינע היעסכענליכע פֿרע-דיגט, ווערדע אים ענגלישען בראַטט „הוימיס“ אינד זעמטליכען אַנדערען שאַנאַלען פֿעראַפֿענעטליכט וואַרדע. הערר דר אַדלער זאמטע אַנאמער אַנדערעס: וועהרענע אין געפֿיטע נור דאס פֿיזיולאָגישע פֿיערע-טערקאטעס מיט דער איסלענענע אונד אַנארהאָבונג דער געזעטצע בעטריס וואר. אינד אויך נור אים-שליעסליך דאס פֿיערעטער קענטניס דאַפֿאַן האַטטען. וועהרענע פֿערינען אין ראָם נור דאס פֿאַטריעיער זיך דיעס האָהע פֿאַררעכט אַנאמאטען: וואר עס אין איז-ראַעל דאם געבורטערעכט איינע יעדען. מישה רבני וואר דער ערשטע, וועלכער דאס פֿרינציפֿיען דער

געריכטשאַפֿע אין ווענענען וואַרטען קלאַר דארלען-טע: האַרעט דאס שטריטזאכע אייערע ברודער אונד אורטהיילט גערעכט צווישען דעם איינען אונד דעם אַנדערן. אכטעט ניכט דאם אַנזעהען איינער פֿערוואָן זאָנדערן האַרעט דען קליינען ווא דען גראָ-סען אונד פֿירכעטעט אויך פֿאַן ניעמאנרעם אונד דיע-זע לעהרען בילדען דאס גרונדלאַגע אַלדער געזעט-צע אונד זאָלסטען מיט גאַלדענען בוכשטאבען אין יעדעס געריכטשאַפֿע אַנזעשערעכען ווערדען. ויע-בען אייגענשאַפֿטען זאנען אַנזערע וויזען. מום איין-ריכטער בעוויסצען: קלוגהייט, בעשעידענהייט, מום און מעספֿורכט. אונאייגענטיגקייט, ווארהייטסליכע, מענטשענליכע אונד מאַקעלאָזען באַראַקטער. דער תלמוד ערצעהלט. אונס פֿאַן פֿערישענען ראַבבנים, וועלכע, אום דען שיינ דער בעשעכונג צו פֿעריטי-דען אַפֿטמאַל אום ריכטער אַנזענעהמען זיך ווינענען, ווא דאם ביישפֿעל וויכט „שמואל“ וועלכער איינע בייקע צו פֿאַסירען האַטטע אינד פֿאַן יעמאַנדען ביים היינפֿערנענען אונטערשיצט וואַרדע אלס עס זיך הערויסשטעללט, דאם דער האַפֿליכע איינע דער שטייטענען פֿאַריטיען ביל-דעטע, וועלכע פֿאַר ראַבבי „שמואל“ געריכטס-האַף צו פֿערינען האַטטען, זא פֿערוויינערטע ראב-בי „שמואל“ אום דען אַרטיין יעדער פֿאַריטייליכ-קייט צו פֿעריידיקען ריכטער איך דענען אַנגעלע-גענהייט צו ווין. — אבער אויך דאם רעכט צום אפ-פעללירען ווארד שאַן פֿאַן „מישה ר“ בעגרינדעט. אינד דעם ער זאמטע: „אַללע שויערליכע פֿראַגען זאָללעט איהר צו מיר ברענגען“ אונד זא פֿונדען וויר, דאם דאס שראַפֿע זאכען דעם גאַטטעסלעכערערעס, דעם מהלל שבת, אונד דאס רעכטשאַפֿע דער מאַכ-טער דעם ערשטע פֿאַר מישה ר געבראכט וואַרדען. אויך דאס אבטהיילונג דער געריכטשאַפֿע וואַרדען. פֿאַן יתרו אונד מישה ר עטאבלירט. פֿיר ענגלאַנד וואַרדען זאָלעט שפֿעטער פֿאַן אַלפֿרעד דעם גראָ-סען (נאָך דער פֿערווירונג דער דענישען קרוינע) גענויא נאָך דער אַנאבדע דער ביבעל איינערע-יכטע. הערר דר אַדלער שילדערטע שליעסליך דאס גראָסע פֿעריינעטע דעם פֿעריינעטען, אונד האָב נאמענטליך הערפֿאַר. דאם דערוועלכע ווינען שטאַלן דאָרן פֿאַנה, אלס יודע צו געלעטען. ער וואר איין מיטגליעד פֿיעלער וואַלטהעמטיקייטס אונד אַנאמער-ריכטשאַפֿעטען. — עס ווירד פֿאַן פֿירנדען דעם נאָטעוועלדיגען לאַרד יעסעלע מיטגעהיילט. דאם דער זעלבע אין ווינעס מוסעשטינדען דען תלמוד אונד „חושן המשפֿט“ שטודירטע אונד צו ווילען דען

אָבער אַבבניער איבער שוועריגע שטעללען בע-פֿראנטע.
 * (אייין פֿאַלשער האַט אַ ש. דייע-זע וואַכע בעפֿאַר דער רויבמאָרדע האַמאָש נאָך ערגרפֿען וואר. האַבען זיך דאס פֿאַקער קומשער וועלכע אויף דעם סעמיטעני-פֿלאַטע שטעהען איי-נען יוקס געמאַכט מיט איינעם נייען קאַלענען. דער צום ערשטען מאלע אויף דעם שטאַנדפֿלאַטע דער פֿאַקער ערשיען. זא זאמטען נעמליך איינעס פֿאַנד-רען, דאם דער נייע קומשער קיין אַנדערער אלס דער האַמאָש וואר. דער פֿאַנדור פֿאַקטע איהם ביים קרא-גען, אום איהם אויף דאס פֿאַליציא צו פֿהרען. אונד ווענען ער דען מונד אויפֿהאַמט, אום דאַנענען צו פֿראַ-טעטירען. בעקאם ער גלייך איינע אַדריפֿינע אָדער איינע רופֿענשטאַטס. פֿאַן ווינען קאַמעראַדען בע-גלייטעט, קאם ער צום שטאַדטהויפּמאַן, וואַ ער זיך אויסוויזען. דאם ער ניכט דער האַמאָש וואר. דער פֿאַנדור זאמטע. דאם איהם דאס אַנדערן פֿאַקער גע-זאגט העטטען, ער ווערע עס. נון יא, זאמטען דאס קומשער לאַבענדיג זיין וואַנען אים ניי 6 פֿאַלגליך אַיזט ער דער זעכסער, וואס אויף אַנגאַריש האַמאָש הייסט.

* (אויס לאַנדאָן) ווירד פֿאַם 30-טען מערען געמעלדעט: אס מיטמוואָך שטאַרב נאָך נאַני-קורצעס קראַנקענלאַנדער הערר נאַטהאַניעל מאַנע-פֿאַרע. געפֿע דעם סיר מאָזעס מאַנעפֿאַרע, אין ווינעס 64-טען לעבענשאַהרע. נאַטהאַניעל מאַנע-פֿאַרע וואר איינע אַלגעמיינ זעהר אַנגעזעהנע פֿערוואַליכקייט: דאַפֿאַן געבען דאס פֿיערע ערדענ-אַמטער, דאס אַננער האַלב דער געמיינדע, נא-מענטליך ביי דער סעפֿאַרדישען בעקליידעטע, דען בעטטען בעווייז. זיין פֿערילוסט ווירד אין פֿאַלען פֿער-איינען אין דענען איינע ריזיגע פֿאַן איהרען איינע זענענדיכע טהעטיגקייט ענטפֿאַלעטעטע. נאָך לאַנגע געפֿיהלט ווערדען. אין גלייכעס מאַסע ווירד ער פֿאַן דען ארמען פֿעריטעס ווערדען. דענען ער אונד צוואַר מיטטענס אים געהיימען, פֿיער גוטעס ערווע-זען. ער דעמערלאַסט נור איינען זאָהן, דער, וואַ מאַן פֿערינעט. אלס ראַבבניער צו שטודירען דאס אב-זיכט האַט.

* (איבער דען בריעף דעם קראַקויער אָבערראַבבניער זיל) שרייבט דאס „קאַלנישע צייטונג“ פֿאַלענענעס: דער בעריכטיגטע באַננבריעף דעם פֿלאַטעליך פֿער-שטאַרבענען קראַקויער ראַבבניערס שרייבער דער אין אַסטערידן אונד דייטשלאַנד זא גראָסעס אויפ-

הערין אונד דאס שווערע דער פֿלויכטען, דאס אויף ווינע שולטען געלאַרען, היקטע ווינע טרייע זעלע טיפֿע נייע-דער. אום ווא פֿיעל ליכערע ווערע ער אין דען קאַספֿה געאייילט אונד העטטע מיט דעם שווערעס אין דער האַנד דען העלדענטאָך געפֿונדען. אבער ער פֿיהלעט, דאם נאָכט-ליכע געשק האַבע איהן אן דיעזען פֿלאַטען געשטעללט אונד ער מיסעט ערפֿיללען, וואס איהם אָבלאַט. צו האַפֿען וואַנעט ער ניכטס מעהר, אבער עס מוסעט געשעהן, וואס נאָהווענדיג וואר.
 אָב פֿאַן אָדער נאַכט אויף דער ערדע שטעהט, זא וואוסטען עס ניכט. אבער דאַכען וואר עס איסער שיל-דער געוואָרדען: אויך ניכט דאס לייזעטע גערייש וואר לענגער פֿעריטעטאָר. ערסם בעשלאַס, פֿאַרזיכט הניף צושטיינען, אום, אַווייט ער עס אָהנע געפֿאַרר זיך צו פֿערי-ראַהען פֿערמאַכטע, אויסצופֿאַרשען, וואר עס אָכען שטעהט. מירס טרייבט איהן דאַנאָן, אבער אַנשער דער בעדינגונג, דאם ער זא נאָך ווינע ריקקער מיט הניף געהט, אום דאס שפּרען הונאס אויסצוהוכען אונד צו פֿערפֿאַלען. ער קאם צום שטורם, אבער אַללעס וואר שילל; ער שטייט אין דאס געמאַך הניף, אונד פֿאַנד עס אָדע אונד פֿערוויס-טעט; שחרדען אונד פֿענסטער צערשלאַנגען, אבער דער שטורם, דער דען שפּאַטען דער ערדע ווינעדיש-שטאַנדען, וואר אויך דעם פֿאַכען דער מענען ניכט געוויכען. ערסם וואר פֿערישפֿאַלענע בליקע אין דען האַף הניף: אויך דאס אל-לעס טאָך אונד שווייזאס. דאס קאַטעלל וואר אין איינען טריטטערווישען פֿערוואַנדעלט, אים וועלכעס נור דאס אונד דא איין שפּיט מויער, איינע וואַנד הערפֿאַראַנטע. היער אונד דא לאַז איינע לייכע, וועלכע שאַרען פֿאַן רויפֿפֿאַקעל, דאס זיך איינפֿונדען, בערייט צו קעלעטען פֿערוואַנ-דעלען.
 (פֿאַרזעטצונג פֿאַלעט)

קאַלען, אין געוואַלטיגער האַנגער, כאַלד אים ווייטער פֿערינען כאַלד אין געכטער נעהה, ווא פֿאַם שטורעט מע-סינער מייערן אונד באַלקען, אין געטאָע ווא פֿאַן ווילד-בעווענטען מענטשענשאַפֿען אין דען שאָם דער ערדע העראַב-מיס שפּראַנג פֿאַן איהרעם לאַנגע אויף אונד ריעט מיט דעם טאָנע דער פֿערווייפֿונג: „ערסם, לאס מיר ווינען, לאס מיר צו הונא, איך ווילל מיט איהם שטערבען, מיט איהם אונטערגעהען. . . האַרעט ווא, ער רופֿט מיר, איך מום הין. . .“ אבער ערסם היעלט זא צוריק, „איך קאָנן, איך דאַף ניכט, מירס; דאַכען וויסען דאס פֿיערען; נאָכט אים מיט הונא, ער רעכטעט איהן, אונד ווענען ער דאַנן קאַסטט אונד פֿאַרדירט זיין ווייב פֿאַן מיר, אונד דאס ביים ניכט היער, ווא קאָנטע איך בעשענען פֿאַן איהם! ער האט דך מיר אַנפֿעריטוים אונד מיט מינען לעכטען בלוטשאַפֿעטען מום איך דאַפֿר איינשטעהען!“
 זא דויערעט דער קאַספֿה לאַנגע — ביים דא ער-מאַטטונג איינע שטונדען דעם שלאַפֿעס אויף דאס שווא-כע ווייב זענשטע, אים דעם דא איסער וועדער אויפ-שרעקטע אונד דורך איהרע פֿערווייפֿונגעפֿאַלען אויס-רופֿע פֿערייטע, דאס אויך וועהרענע דעם שטורעטער אַנסט אונד שרעקען איהרע זעלע ערפֿיללען אונד פֿורכטבאַרע בילדער דעם איינע דעם ניסעטס פֿאַראַבערפֿיהרען. דא שטונדען הענטען זיך צו נאָנען — הונא קאם ניכט. נור מיט הניף בעווייכעטע ערסם איסער וועהרען, דאס שרייענדיג ווייב, דאם אַללענדיג איהרעס פֿערוועטעס גע-היט ווארד. נור איין מיטטעל קאם איהרעס געשעהרען צו היילען. מוסטען אין דען ווילדען פֿאַנטאַזיען האַטטע דאם אונטערווייכע ווייב איהר געהייטעט פֿעראַהען, אונד נאָך לאַנגעס צאָנען בעוויסצען עס ערסם, אום דאס פֿלויכט-געפֿיהל דער צוקניפֿטיגע מוסטער צום פֿראַסטישטעל פֿיר דאַפֿערווייטעטע נאַכט צו פֿערווענען. פֿרייזיד וואר-דע אויך איהם היערויך נור בענען איהר בענגער אַמס

הע-אנוועלעטע, אלס עס אַפֿענבאַר וואַרדע, דאס דאס שטאַט אָהנע פֿעריטויענע, אלס דאס פֿלויכטען אים דער שפּאַרט הניסאייילטען, מיט דען רופֿע: „הונא אים געפֿאַל-לען, רעכטע זיך ווער קאָנן, עס אים אַללעס פֿעריפֿאַרען!“ — דא ליפֿטען אַללע דאס נאָך אויף דען האַפֿען דעם קאַס-טעללע פֿערווייפֿטען, וועהרענע נאָך אַללען רויטונען אויסאיינאַדער, אונד ערסם שטאַנד אַלליין, דאס בעוואוסט-לאָזע מירס אים ארמע גליקליכער ווינע האַטטע דער אַלעט פֿורם פֿאַן דעם ערדענען ווענע געליטענע אונד ווינע שווערען וואַנעשיטיגע וואַרען ניכט אים דער שטעלע געוויכען ערסם האָב מירס מיט ווינען ארמען עפֿפֿאַר, איל-טע מיט איהר אין דען שטורם, אונד שטייט אין דען אוי-טעראַדישען נאַנג הונא ניכט ווייט, אונד ער פֿאַנד דאס וואַלכונג פֿאַן דען ערשטען איינזענענען, אין אַנאב-ער-ווינענעס הינדערניס. זר טראַט אין איינע יענער האַללונ-גען, וועלכע הונא פֿאַרווייט אַנזעלעט אונד מיט פֿאַר-רעטען פֿערווען האַטטע, אונד לענגט מירס אויף איינ-ען פֿאַלסטער נייערע, ער בענטשטעט איהר נעוויט מיט וואסער אונד ריעט איהרען נאַמען מיט איסער שטיינענדי-אַנסט, עס וועהרעט לאַנגע, בעפֿאַר זא וועדער ערוואַכט אונד ביז דעם האַטליכען שייך איינער פֿאַקעל מיט שטיי-רעם בליק אומהערישטיג. „הונא, הונא, וואַ ביזט דאס?“ וואַרען דא ערסכען לייטע איהרער צוריקקעהרענע זעלע. האַלשע דר הונא, מירס, בעשוויכטעט ער ערסם, „הונא ווירד כאַלד היערהען קאַממען, ער קענט אַנווער-ע צו פֿלויכטשטעטע, ווא ערסם, ער קאַסטט כאַלד ווי-דער!“ . . . מירס שווייט, אבער זא דאַנג אַנאויפֿהאַרליך דא הענדע, איהרע ליפֿטען בענטען, איהרע אויגען קאַללען פֿאַן ווילדער אַנסט אונד רופֿטע וויפֿענע דאַנגען איהר אים דער געפֿעסטען ברוסט. עס וואַרען פֿרייטערליכע שטונדען. לויטלעך שיללע אין דער אַנאמטעראַדישען האַללע; נור פֿאַן צייט צו צייט דאַנג אין פֿורכטבאַרעס

דע איבער-דיא פֿעהראפֿטונג פֿאַן יעמאנדען דיעהער מעלנער-אפֿטרס. היינט מעלרעס איינע דעפֿעסע אים פֿינפֿקריכען, דאס דער רויבמאָרדער האַמאָש דאָרט זייט 8 מאַנען אלס בויאָרבייטער זיך בעשעפֿ- מיטע אונד פֿאַן איינעס געוועזענען קאָמערעדען-ער- קאָננט, זאָפֿאַרט פֿעהראפֿטעט וואַרדע, האַמאָש לייגנעט דאס ער דער געוועזענע מאָרדער איזט. דיא פֿעהראפֿטעט-שרייבונג אונד פֿאַטאָגראַפֿיאַ שטימטן אַיך פֿאַלשטענדיג אַיף זיינע פֿעהרונגן. ער וואַרדע אַיך פֿאַן איינער צווייטען פֿעהרונגן ערקאָננט, וועלכע בע- שטימט, דאס דער פֿעהראפֿטעט האַמאָש זיזא. וויא אים פֿינפֿקריכען היינט מעלנער-אפֿטש געמעל- דעט ווירד, זאלל האַמאָש וועהרענד דער נאכט גע- שטאנדען אונד אללעס איינבעקאָננט האַבען. ער וואַרדע היינט דער מיליטער-בעהאָרדע איבערגע- בען אונד ווירד נאך בודאפֿעסט אונטער שטרענגער בעוואַכונג טראַנספֿארטירט.

*** (איינער, דער דעם פֿאטער און זיין זון) ג' ב' ט' (אויס בערלין ווירד בעריכטעט: דיעזער מאַנען זאסען צווייא באָדוואַנער אין איינעס נאכטהווע ביזא איינעס מיטע, אלס עבען אין גרויזער בעטטלער ערשען — דער איינע הערד נאָהס אין 10-קייזער-שטיק הערויס אונד איבער- רויכטע עסעס גרויזען מאַנע, דער צווייטע באָדו- אונד צאָנערטע אין ווענג. אלס וויסעט ער אַן זיינער פֿערלונגענהייט ניכט, וואס ער אייגענליך טהון זאָלל! ענדליך אבער נאָהס ער איינע זיך- בער-גולדען אויס דער מאַטע אונד הענדלטע דע- זען דעם ארמע-מאנע אין, אלס דיעזער זיך מיט דעם גערדע ענטפֿערט האַמאָש, זאנטע דער איינע באָ- זיאנע צום אנדערן: "זעהן זא, אַיך בין קיין גוי- האַלד, אלליין אַיך נאָב דעם ארמען מאַנע זיך נור איין, צעהנערל", ווייל אַיך דיעם פֿיר אַנעמעסען האַלטע, וויא קאָסען זיא אַלואַ דאָז, דיעזעס בעסט- לער איינען גולדען צו געבען? דאס גענעט אַיך שאַן פֿערשווערונג אונד לייכטזיניג! — דאָך דער אנדע- רע ערווערערטע הערונג אין עטוואס פֿערלענע- נעס טאָטע, אַיך מוז איהען דיא וואַהלהייט געשטע- הן, אַיך דאָך איינע קיינע שאַנדע איזט, נון וויס- טען זיא אַלואַ, דאס דיעזער בעטטלער מיין פֿאטער איזט! זיא ווערדען נון הען גרונד איינזעהן, וואָרס אַיך דעמוולבען איינע נאָנען גולדען געגעבען! — יעטצט ערהאָב זיך דער ערסטע באָדוואַנער אונד זאנטע: "עס איזט ריכטיג, ארמטא איזט קיינע שאַנדע, אלליין איינע שאַנדע, איינע אייגענליכע- שטאך ברייבט עס, דען ארמען אלטען פֿאטער בעט-**

בען וועהרענד דער פֿאטער אים בית המדרש יאר, פֿלאַטעליך שטאַבען, וויא דאס הערן דער ארמען מוטטער געבוטעט האַט, קאָנן מאן זיך דענקען דאָך בעצעהמטע זיא איהרען שמערן, אום דען פֿא- טער ניכט צו ערשערקען אונד דען שבת ניכט צו שטאַרען, אלס ר' מאיר אבער נאך הייזע קאָס, רייכטע זיא איהם דאס כּוּס צום קידוש, אונד זאנטע אַללערלייאַ אויכרעדען, דאס דיא זאָהנע ניכט צו- היזע ווערען, מציא שבת פֿראַנטע ברורה איהרען מאַנן: זאנע מיר, רבי, עס האַט מיר איינער איינען קאָסטבארען שאַטיץ צום אויפֿבוואַהרען געגעבען, אונד יעטצט ווילל ער איהם צוריק האַבען, זאָלל אַיך איהם זעלבען געבען? וויא קאָנן מיינעס פֿראַכטעס ווייב נור זאָ פֿיאַנע? שפֿאַרף ר' מאיר, דיא ווירסט דאָך ניכט פֿרעמדעס אייגענטום בעהאלטען זאָל- לען! — דיא ענדערטע זיא איהן ביזא דער האַנד אונד צאָג איהן אין אַיך אַבערע שטאַקווערק הי- נוץ, וואָ דיא לייכען דער בידען קינדער מיט איי- נעס ווייסען טוכע בעדעכט לאַגען, השי"ת'ס האַט אונס צווייא זאָהנע, דיא פֿיר אונס איין גראַפֿער שאַטיץ וואַרען, אַנפֿערטרום, ער פֿאַרדערט זיא יעטצט פֿאַן אונס צוריק, דירשען וויר אַנענען מוהרען, ר' מאיר וואָר זעהר עררופֿען, אַבער דער פֿראַכטע זיין זיינעס ווייבעס שטערקטע אַיך איהן, אונד ער שפֿאַרף זיך אַיך דער גאַטליכען וויללען ערגעבענד: "הי, נתן, הי לקח, יהי שם הי מבורך! — דיעזע וואַנ- דערשאַנע ערענעלונג אויס דער זאָ פֿאַטע אַנענער- גענען גמרה האַט אין פֿראַנצאָזע אין ווערזען אי- בערעצטעט, אונד דיא בעריהמטעטע שיישפֿילע- רין דער וועלט, סאראה בעריהמטע האַט עס דיא פֿאַריגע וואַנע אַיף דעם נאָטע מהעאטע אין פֿא- ריז פֿאַריגעטראַגען, אונד דיא מווענדע פֿאַן צושויער האַבען געווינט, זאָ מיטע געריהרט וואַרען זיא, אַיך אללע צייטונגען שטרעבען זיך זעהר לאַבענד אויס איבער דיעזע הערליכע ערענעלונג. — פֿיעלעס איזט שאַן הערויסגעפֿישט וואַרדען אויס דעם ים דערלמוד, אַבער אונערשעפֿליך וויא דיא וועלט- מענער ווירד עס פֿיר אללע צייטען איסטער נייעס אונד שאַנען בעטען. —

*** (פֿאַן דעם ענטש פֿרונגען ענען מאָרדער האַמאָש) וויר האַבען אין דער פֿאַלשטעטען נומער דיא נאכריכט געבראַכט, דאס האַמאָש אין פֿאַן ביזא קאָמאָן פֿעהראפֿטעט וואַר- דע, דיעזע נאכריכט וואַרדע יעדאָך אלס אַידיאָ בעיזיינעט אונד זאָלל זיך יעמאנד איינען שפֿאַס מיט אַנזערער פֿאַליציאָ געמאַכט האַבען, דען עס וואַר-**

פֿירדענט דעם זייכסראַהעס, הערר פֿאַן שטאַלקאָ איינע רעדע, און וועלכער ער זיין בערזערן איבער דאס אונפֿעהראפֿטעט הנשידען דעם קראַקווער אַבער ראַבבינערס אויסגעשפֿראַכען. ער זאנטע פֿאַל- גענדעס: אַיך האַבע דעם האָהען היזע איינע שרייע- באַטישאַפֿט צו פֿערקירטען, וועהרונד דער אַנטי- בערזונג אַנזערער זימונגען, איזט אַנזער קאַל- לענע הערר אַנזערענעטע ס'מאָן שרייבער, אַבער- ראַבבינער אַיך קראַקואַ, איינעס שלאַנפֿאַללע ער- לענען, ווענען עס דעם פֿערשטאַרבענען ניכט גע- גאַנגט וואַר, דען בעראַטהונגען דעם האָהען היזעס אין דעם מאַסע נאכצוקאָסען, וויא ער עס זיכער- ליך געווינט האַט, זאָ איזט עס אַיף זיינע, זייט מעהרערען יאָהרען בערייטט בעדייטענד אַנטי- גראַבען געווענען געזונדהייט צוריקצופֿיהרען; זיכער איזט, דאס דער פֿערשטאַרבענע אַינעס גרונדע זיינער געזעלשאַפֿטליכען אונד זיינער בערזשאַפֿטעלונג זיך ביזא דעם ווייטאויס גראַפֿערען מהילע זיינער גלויבענסגענאָסען אין גאַליציען איינעס זעהר האָ- הען אַנזעהענס אונד איינעס זעהר בערייטענדיג איי- פֿלוססעס ערפֿיינעט, זעלבסטפֿערשטענדליך קאָנן עס ניכט מינע אויפֿגאָבע זיין, אונד אַיך פֿיהלע אַיך ניכט דען בערייטע אונד דאס געשיק דאָז, זיין ווירקען אין זיינער בערזשאַפֿטעלונג איינער קריטיק צו איי- מערציעהען. דאָך דער פֿערזאנליכע פֿערקעהר מיט איהם האַט מיר דיא געוויסענהאַפֿטע איבערצייגונג פֿערשאַפֿט, דאס ניכט עטוואַ וויטעלקייט, ניכט זעלבסטזיכטיג צוועקע, זאנדרען טיעפֿאיינערסטע רעליגיאָזע איבערצייגונג זענעס זיינע ווירקען אין זיינער בערזשאַפֿטעלונג צו גרונדע לאַג, אונד עס איזט דיעס איין טאָמענט, וועלכעס אַיף סאָנג אַי- שפֿירן האַט, אונד דעסחאַלב בעגלייטע אַיך אַיך זיין הנשידען מיט איינער בעטריבניס, אַיך געהטע אן, דאס אַיך דאס האָהע היזע אַנדרעס עס זיך וועה- רענד דיעזער מינער אַנשפֿראַכע בערייטע ערהאָ- בען האַט, איהם אין עהרערעס אַנדענקען בעוואַה- רען ווירד אונד דאס עס צושימטען ווירד, דאס דיעזע אַנזערקענונג דעם האָהען היזעס אים פֿראַ- מאַקאַללע דער הייטיגען זימונג פֿערצייכעט ווערדע- * (ברורה) דיא גמרה ערענעלונג אונס דאס דיא הייזעריא דעם ר' מאיר, דיא ברורה היינט, איינע עבען זאָ פֿראַכטע אלס קלוגע הייזעריא וואַר, דאס עהעפֿאָר האַטע צווייא זאָהנע, דיא צו דען שאַנטען האַפֿטונגען בערעכטיגטען, אַבער עס וואַר בעטימטעט, דאס זיא זינג שטערבען זאָללען זאָ געשאַה עס אן איינעס ערב שבת, דאס דיא גמ-

פֿאַלליעטאָן.

דער העלד פֿאַן סעפור.

(44-טע פֿאַרזעצונג)

ווי אַללען אַיך צו וויללען זיין, האָהע ערהאַבענער קאַזע, זאנטע דער נישאָף ליבעראַוס, בעטימטעט אין הוי, און וועלכעס איינע דער הער פֿירטאָמעטעסען נישאָ- פֿע מיט איינען יענער היידען צוואַסענקאָסען, אונד וויר זאָללען פֿערזוכען, ענטוועדער זיא צו איבערציינען, אָדער ווענן דיא שלינגע דעם סאטאנס נאָך צו פֿעסט אום זיא געשלונגען איזט, איינע פֿאַרטייל צו פֿינדען, דיא איהרעס בלאַרען זינגע געניט, אָהנע דיא ריינע קאַטהאָלישע לע- רע צו פֿערלעטען, דאס הייזע דאָנן דעם קאַנעל צו דאָס פֿאַרזעלענע ווערדע."

דער קאַזער ניכטע בישעלליי, אום אַבער איינען בעווייז צו ליפֿערען, זאנטע דער נישאָף, פֿאַן אַנזערעס אַנטימיליטען אייפֿער פֿיר דיא זא- כע דער קריכע, ריכטען דיא פֿעהראפֿטעטען נישאָפֿע דאס אַנטימיליטענעטע נעווען אן דיא קאַזעליכע מאַיטעסעט, ענדליך דיא שיערע דעם געווענעס גענען יענעס אַנזערעס אים ווייבערע דעם הערר, גענען יענעס נישטע ראַנע- נעוועס צו וויינען, דאס ווען ווייזשען נעשטרעקטען פֿיערע אונד שפֿיטען אַינע ווערער אין דען באַרען דער ערדע שרייבט, אום וואַרעל צו פֿאַסען אונד נייע צוויינע אונד ראַנקען עספֿאַרצושרייבען, גענען דאס פֿאַלק, דאס דיא בלוטשורל אַנזערעס העררען טראַנס אונד רויך זיינע פֿער- ליינגונג איהן איסטער וועדער קרייזעט, וויר פֿערלאַנגען, דאס דיא ווען ענדליך אים דעם שאַפֿעט דעם כּוּס- ליכען פֿאַלעס אויסגעקאָרעט אונד עס יעדע געמיני- שאַפֿס מיט איהם אַנטימיליטען ווערדען, עס זאָלל פֿאַן דיר, ערהאַבענער קאַזער, דאס געכאָס אויסהען, דאס דיא יו-

שראס, אונזער געבעס אונד אונזער קרעפטע גענען אללע זיינע ווידערזאכער ווענדען, דיא ווירסט איבער זיא טראַוס- פֿירען אונד אונטער דעם ווענען דער קריכע איינע לאַנגע נליקליכע רענעירונג פֿוהרען!"

דער קאַזער ערהאַב זיך נאך דיעזען וואַרען פֿאַן זיינעס ערהאַנגענעטע אונד שפֿאַרף מיט דעם פֿאַנע דער צושריערענדיג, זאָ וויא עס, אַיך בין אינפֿערשאַנדען, נון מוסט דיא מיר נאָך איינע צייט גאַנגען, ביז דער ריכט- טע אייגענליך געקאָסען זיין ווירד, מיין געהיירטער ווירד דיר העריבער אויפֿשלוס געבען, אללעס זאָלל געשעהן וויא דיא עס געזאנט האַט, אונד זאָ ווירסט אַיך דיא זיין פֿערשפֿריכען האַלטען."

דער נישאָף העלעט דעם קאַזער צום אַנשידע דאס קרוציפֿיקס זיין, דיעזער קיסע עס דעמיטהו אונד פֿעלייטע דיא קריכע.

XXVII.

נון קעהרען וויר צו מירס אונד ערס צוריק, דיא וויר אונטער דען טייטען פֿאַן סעפור פֿערלאסען האַט- טען, האַט ערס דער מיט מירס אין דען אַנטימיליטענען נאָנג נעמליכעס זיך קרעסען קאַנגען, אָדער אים ער דאָס צו גרונדע גענאנגען? דיעזעס קאַסיעל ווירד אונס דאָר- בער אייסקלערונג געבען.

אלס האַט ביזא דעם קלאַנג דער דאָשיטען טראַם- פֿעסען פֿאַן דעם האַפֿע דעם קאַסיעללס איילטע, וואַר מירס אָהנעכעטני אין דיא ארמע עמריס'ס געוונקען, דיא מיערן קראַכען אונד שטויצען, דיא מענטשען שרייען אונד יאָם- מערשען, דיא ערדע שוואַנקט נאָך אויסמיר, ווענן אַיך אין לייזערען שטאַפֿען — אַבער ערס שטאַנד פֿעסט אונד העלעט דאס איהם אַנפֿערטרויעט טהייערע נוס זיינע פֿיינדעס אן זיינער ברוסט, אַבער ניכט לאַנגע דויערעט עס, זאָ פֿערינאָהס מאן פֿאַן פֿיערע הער דאס ווענעס געשריאַ דער אין דיא שטאַרט איינדינגענדען ראַטער, אונד אלס עס זיך געהער-